

7.4.2015

Dnro 3105/4/14

Ratkaisija: Apulaisoikeusasiamies Jussi Pajuoja

Esittelijä: Oikeusasiamiehensihteeri Anu Rita

YKSINÄISYYSRANGAISTUSTA SUORITAVAN VANGIN OLOSUHTEET

1 KANTELU

Kantelija pyysi 11.7.2014 eduskunnan oikeusasiamiehelle osoittamassaan kirjeessä oikeusasiamiestä tutkimaan vankilan menettelyä. Kantelijan mukaan yksinäisyysrangaistuksen täytäntöönpanoon käytettävissä selleissä on jatkuva kameravalvonta ja valvontakameroiden kuva näkyy vartijoiden työpisteessä asioiville, myös toisille vangeille, jotka voivat siten nähdä eristysseleissä olevien vankien muun muassa käyvän tarpeillaan. Kantelija kertoi, ettei eristysseleihin tule juoksevaa vettä eikä vangeilla siten ole mahdollisuutta saada kylmää juomavettä tai pestä käsiään tarpeilla käynnin jälkeen.

Kantelija kiinnitti huomiota myös siihen, että eristysseleissä olevia ulkoilutetaan ”pienissä häkeissä”. Samaa aikana ulkoilevia muita vankeja kielletään hänen mukaansa keskustelemasta yksinäisyysrangaistusta suorittavien kanssa.

2 SELVITYS

- - -

3 RATKAISU

Vankilan selvityksessä on koko kanteluun liittyen todettu, että vankilassa on kaksi eristysseleä ja yksi rangaistussele. Useampien yhtä aikaisten kurinpitorangaistusten täytäntöönpanossa joudutaan käyttämään myös eristysselejä rangaistuksen suorittamispaikkana.

3.1 Yksinäisyysrangaistuksen kameravalvonta

Vankilan selvityksen mukaan erityssellien kameroiden kuvia ei ole valittuina valvontamonitoreihin silloin, kun eristysseleä käytetään yksinäisyysrangaistuksen täytäntöönpanossa. Selvitykseen on myös liitetty vankilan apulaisjohtajan henkilökunnalle antama 30.4.2014 päivätty ohje, joka on saman sisältöinen.

Minulla ei ole aihetta epäillä vankilan selvitystä, etteivät yksinäisyysrangaistusta suorittavat ole kameravalvonnassa, eikä kantelu siten tältä osin anna minulle aihetta toimenpiteisiin.

3.2 Vesipisteen puuttuminen sellistä

Vankilan selvityksen mukaan eristysseleissä ei ole vesipistettä, mutta vangille annetaan vesikannu ja muki. Käsien pesua koskevaan kanteluväitteeseen ei selvityksessä ole otettu kantaa.

Juomaveden osalta minulla ei ole aihetta toimenpiteisiin. Totean kuitenkin, että vangin tulee luonnollisesti saada halutessaan vaihtaa vesi raikkaampaan. Käsihygieniasta huolehtimisen osalta oheistan tämän päätöksen liitteeksi aiemmin annetun ratkaisun (23.6.2009, dnro 244/2/07), jossa on todettu muun ohella seuraavaa.

”Käsienpesumahdollisuuden puuttuminen aiheuttaa terveystarpeen. Perustuslakiin sisältyvät ihmisarvoisen kohtelun ja perusoikeuksien turvaamisvelvoitteet sekä vankeuslain säännökset huomioon ottaen vankeinhoitoviranomaisten tulee pyrkiä tuon riskin poistamiseen. Lisäksi vapautensa menettäneiden asianmukainen kohtelu edellyttää, että heidän elinolonsa vastaavat muuta yhteiskuntaa niin pitkälle kuin mahdollista. Asuinterilat, joista puuttuu mahdollisuus huolehtia käsihygieniasta, eivät täytä tämän niin sanotun normaalisuusperiaatteen asettamia vaatimuksia. Näillä perusteilla katson, että vangeilla tulee halutessaan olla mahdollisuus pestä tai muutoin puhdistaa kätensä.”

Voin muutoinkin yhtyä silloisen apulaisoikeusasiamies Petri Jääskeläisen ratkaisussa toteamaan. Kiinnitän vankilan huomiota siihen, että ilman vesipistettä olevaan selliin asutetulla vangilla tulee olla mahdollisuus pestä tai muutoin puhdistaa kätensä niin halutessaan.

3.3

Yksinäisyysrangaistusta suorittavien ulkoilu

Vankilan selvityksessä ei ole otettu muutoin kantaa väitteeseen, että ulkoilu tapahtuu ”pienissä häkeissä”, kuin toteamalla, että ”eristyksellä ja rangaistuksella olevat ulkoilevat erillisissä tiloissa”. Etelä-Suomen rikosseuraamusalueen aluekeskuksen lakimies on pyynnöstä selvittänyt asiaa ja ilmoittanut, että ulkoilutilan koko on 6 m x 6 m.

Vankiloiden erillisiä ulkoilualueita on käsitelty omana aloitteena tutkitussa asiassa (pätös 31.12.2008, dnro 2076/2/06). Silloinen apulaisoikeusasiamies Petri Jääskeläinen totesi tuolloin, että eräiden vankiloiden ulkoilutilat olivat kooltaan kriittisiä. Näihin kuului myös vankilan eristysosaston ulkoilutila. Apulaisoikeusasiamies myös saattoi tuolloin vankilan tietoon käsityksensä, ettei ulkoiluun tule osallistua samaan aikaan rakennussuunnitteluohjeen mukaista suurempaa määrää vankeja. Vankilan eristysosaston ulkoilutilan osalta tämä tarkoittaa yhden vangin ulkoilemista kerrallaan.

Omaan aloitteeseen annetusta selvityksestä kävi ilmi, että erillisiä ulkoilutiloja käytettiin lähinnä poikkeuksellisissa tilanteissa, kuten yksinäisyysrangaistusta suorittavien, erillään muista vangeista pidettävien tai eristämistarkkailussa olevien ulkoiluun. Apulaisoikeusasiamies Jääskeläisen saaman käsityksen mukaan erillisessä ulkoilutilassa ulkoilu oli siten poikkeuksellista ja kestoiltaan pääosin lyhytaikaista. Nämä perusteet erillisessä ulkoilutilassa ulkoilemiselle eivät antaneet apulaisoikeusasiamiehelle aihetta arvosteluun.

Tuohon omaan aloitteeseen annetussa selvityksessä Rikosseuraamusvirasto (nykyään Rikosseuraamuslaitoksen keskushallintoyksikkö) totesi, että erityisalueilla ulkoilevilla vangeilla on useissa vankiloissa mahdollisuus tunnin ulkoilun lisäksi osallistua myös muuhun liikuntaan. Rikosseuraamusvirasto piti tätä erityisen tärkeänä silloin, kun vanki ulkoilee tällaisella alueella muutoin kuin lyhyen ajan.

Voin yhtyä apulaisoikeusasiamies Jääskeläisen omassa aloitteessa esittämään sekä Rikosseuraamusviraston muista liikuntamahdollisuuksista esittämään. Saatan tämän käsitykseni vankilan tietoon. Asia ei tältä osin anna minulle aihetta muihin toimenpiteisiin.

Kantelijan mukaan samaan aikaan ulkoilevia muita vankeja kielletään keskustelemasta yksinäisyysrangaistusta suorittavien kanssa. Vankilan selvityksen mukaan muut vangit eivät saa keskustella pakkokeinon 4 luvun 1 §:n perusteella eristettyjen vankien kanssa. Lisäksi

joissakin tapauksissa, kun vankia epäillään rikoksesta, on mahdollista, että keskustelu muiden vankien kanssa kielletään tutkinnan aikana.

Kantelija on myös kahdessa muussa kirjeessä (21.8. ja 8.9.2014) arvostellut keskustelun kieltämistä. Viitataan noissa asioissa (dnro 3829/4/14) antamaani vastaukseen. Minulla ei ole perusteita katsoa, että vankilahenkilökunta ylittäisi harkintavaltansa kieltäessään keskustelun, jos kiellolle on esitettävissä hyväksyttävät perusteet. Kantelu ei tältä osin anna minulle aihetta toimenpiteisiin.

4

TOIMENPITEET

Saatan edellä kohdassa 3.2 esittämäni käsityksen vankien mahdollisuudesta huolehtia käsihygieniasta sekä kohdassa 3.3 esittämäni käsityksen ulkoilusta vankilan tietoon.